

SALVS REI PVBLICAE SVPREMA LEX ESTO.

VYBRANÁ

TÉMATA

Albánie – volby 2009

(7/2009)

Barbora Hatalová

Parlament České republiky
Kancelář Poslanecké sněmovny
Parlamentní institut

Obsah:

Charakteristika politického systému	3
Charakteristika stranického systému.....	4
Porovnání výsledků voleb z let 2005 a 2009	7
Zdroje.....	9

Charakteristika politického systému

Albánská republika je podle ústavy z roku 1998 parlamentní republikou. Hlavou státu je prezident, který je volen v tajných volbách poslanci parlamentu. Ke zvolení je třeba třípětinové většiny poslaneckých hlasů. Volební období prezidenta je pětileté, zvolen může být nejvýše na dvě volební období. Moc výkonnou má šestnáctičlenná Rada ministrů (vláda), jejíž předseda je jmenován prezidentem republiky. Ministři jsou jmenováni prezidentem na návrh předsedy vlády. Zákonodárnou moc představuje jednokomorový parlament. Nejvyšší soudní instancí je devítičlenný Ústavní soud; jeho soudci jsou jmenováni parlamentem na maximálně devítileté období. Další soudy jsou rozděleny na trestní, občanské a vojenské.

Zákonodárná moc

Parlamentní shromáždění (*Kuvendi i Republikës së Shqipërisë*) je tvořeno 140 poslanci, kteří jsou voleni v přímých a všeobecných volbách. Jejich mandát je čtyřletý. Podle systému platného pro předchozí volby bylo 100 poslanců voleno většinovým systémem a 40 systémem poměrného zastoupení. V letošních volbách (28. 6. 2009) se hlasovalo pouze systémem poměrného zastoupení. Volební obvody odpovídají správním jednotkám (12 krajů).

Z hlediska institucionálního systému má parlament silnou pozici. Mezi jeho funkce patří volba hlavy státu, schvalování předsedy vlády po jmenování prezidentem, přezkoumává jmenování a odvolávání ministrů prezidentem republiky. Absolutní většina všech poslanců může přehlasovat prezidentské legislativní veto, vyhláší válečný stav či mobilizaci. Pro schválení běžných zákonů je nutná absolutní většina za přítomnosti alespoň poloviny poslanců. Ústavní zákony jsou přijímány kvalifikovanou 2/3 většinou všech poslanců. Schválený návrh zákona je postoupen prezidentovi republiky, který má 20 dnů na jeho vyhlášení.

V praxi dochází nejen k častým slovním výpadům ale i k fyzickému napadení poslancům, přičemž bojkot parlamentu je opozicí velmi často využíván jako forma politického boje. Tradičně, jakmile jsou vyhlášeny výsledky voleb, prohrávající strana vyjadřuje nesouhlas s výsledky, požaduje přezkoumání demokratičnosti voleb a deklaruje bojkot parlamentu.¹

---

¹ CABADA, L. a kolektiv (2008). *Komparace politických systémů: nové demokracie střední a východní Evropy*. Praha: VŠE.
Raporti une votoj. Sesioni i katërt, Kuvendi i Shqipërisë. http://unevotoj.com/raporte/UneVotoj_Raporti_5_WEB.pdf.

Výkonná moc

Hlava státu

Prezident plní především reprezentativní úlohu. Mezi jeho kompetence patří svolávání zasedání parlamentu, jmenování předsedy vlády (na návrh nejsilnější parlamentní strany) a provádění (na návrh premiéra) personálních změn ve vládě. Dále disponuje suspensivním vetem návrhů zákonů, vyhláší amnestii a uděluje albánské občanství. Prezident taktéž jmenuje vyslance a velvyslance a je vrchním velitelem ozbrojených sil. Ratifikuje mezinárodní smlouvy. Je ústavně odpovědný, žalobu na prezidenta musí schválit alespoň 2/3 většina všech členů parlamentu. Následně je jejich návrh přezkoumán Ústavním soudem, který rozhodne o vině a následném odnětí prezidentské funkce.

Hlava státu se volí na pětileté období s právem jednoho znovuzvolení. V současné době je prezidentem Bamir Topi².

Vláda

Ústava stanovuje silné postavení vlády, která určuje směr vnitřní i zahraniční politiky a koordinuje činnost ostatních orgánů a institucí ústřední administrativy. Téměř veškerá výkonná moc je soustředěna do rukou předsedy vlády. Premiér je navržen nejsilnější parlamentní stranou, následně je jmenován prezidentem republiky a poté schválen parlamentem. Vláda je parlamentu politicky odpovědná. V Albánii neplatí zásada kolektivní odpovědnosti vlády či přímé odpovědnosti premiéra, ale odpovědnost každého ministra ze jemu příslušející resort. Albánský politický systém je signifikantní velkou nestabilitou vlád, které jsou u moci v průmětu jeden rok.

Současným předsedou vlády je (od roku 2005) Sali Berisha.

Charakteristika stranického systému

Albánský politický systém je již od samotného začátku tranzice silně polarizován se dvěma dominantními politickými stranami – Socialistickou stranou Albánie (PSSh, u moci 1997-2005) a Demokratickou stranou Albánie (PDSH, u moci 1992-1997 a od roku 2005). Oficiálně je zaregistrováno přibližně 90 politických stran, přičemž 13 z nich je v současnosti zastoupeno v parlamentu. Polarizaci politické scény dokresluje nedůvěra politických subjektů, které jsou schopny spolu komunikovat pouze prostřednictvím OBSE či přes média.

---

² Bamir Topi byl zvolen v červencových volbách 2007 ve čtvrtém kole (maximální počet je 5 kol).

Na základě Sartoriho typologie lze albánský stranický systém opatrně charakterizovat jako umírněný multipartismus.

Významné politické strany

Albánská strana práce (PPSH)

S přejmenováním Albánské strany práce na Socialistickou stranu (PSSh) a jejím rozloučením se s komunistickou minulostí a doktrínami marxismu-leninismu založilo její tvrdé křídlo Komunistickou stranu Albánie (PKSh). Dále docházelo k štěpení do dalších frakcí, jednotlivé strany však díky své roztržitosti neměly šanci překročit volební klauzuli. V roce 2006 se sloučily Komunistická strana Albánie, Albánská strana práce a menší marxistická uskupení do Komunistické strany Albánie.

Socialistická strana Albánie (PSSh)

Na 10. Sjezdu Albánské strany práce přijala strana nový název a s ním, jak bylo výše řečeno, opustila svou komunistickou minulost. Odmítá se omluvit za komunistické zločiny a vyhýbá se kritice Envera Hoxhy. Socialisté byli u moci až do roku 2005, kdy je vystřídali demokraté. Následovalo vnitřní rozpolcení strany, které vedlo ke zvolení nového předsedy a založení Hnutí pro institucionální politiku, které má za úkol obnovit socialistické ideály a vrátit Socialistickou stranu do vládnoucích pozic.

Sociálně-demokratická strana Albánie (PSDSh)

PSDSh byla třetí největší stranou v parlamentu v letech 1992-96. Má své kořeny v reformistickém křídle Albánské strany práce. Ačkoliv utvořila koaliční vládu s Demokratickou stranou, její ostrá kritika směřovala na vládu a v parlamentu se často shodovala s opoziční Socialistickou stranou, obzvláště v otázce ekonomických reforem. Od roku 1997 participovala na vládních koalicích s PSSh. Ve volbách v roce 2005 získala sedm křesel v parlamentu. Stranu, která je členem Socialistické internacionály vede Skënder Gjinushi.

Strana sociální demokracie Albánie (PDSSh)

Strana vznikla odštěpením od PSDSh. Vede ji Paskal Milo. V roce 2005 získala 2 poslanecké mandáty, v roce 2009 žádný.

Strana demokratické Aliance (PADS)

Strana byla založena bývalými členy Demokratické strany a jejím předsedou se stal Neritan Ceka. Tato strana byla kritikem vlády, často hlasovala se socialisty a byla jedinou stranou, která propagovala ustálení vztahů se Srbskem i na úkor kosovských Albánců. Pokoušela se i o utužení vztahů s Řeckem. Strana taktéž zastává silně protiislámský postoj. PADS je členem vládních koalic od roku 1997 a jejím současným předsedou je Gramoz Pashko. V roce 2005 získala 3 poslanecká křesla, v roce 2009 žádné.

Socialistické hnutí pro integraci

Stranu založilo odštěpené křídlo PSSh vedené Ilirem Metou v roce 2004. Strana deklaruje jak liberálně-demokratickou orientaci, tak i sociálně-demokratické hodnoty. Primárním cílem je začlenění Albánie do euroatlantických struktur. V roce 2005 získala 5 poslaneckých míst, v roce 2009 o jedno méně.

Demokratická strana Albánie (PDSH)

Demokratická strana byla založena v roce 1990 a poté se vyvinula do klasické *catch-all party*. Sama demokratická strana se popisuje jako středopravicová strana, i když v několika zásadních ekonomických a sociálních otázkách postupuje levicově. Je úzce spjata se jménem bývalého prezidenta Berishy. Na svém politickém vrcholu strana nacházela mezi lety 1992-1996, poté následoval rozkol ve straně, situace se stabilizovala až před volbami v roce 2001, kdy zformoval Berisha Unii pro vítězství. V roce 2005 získala společně se svými koaličními partnery 79 křesel, samotná PDSH získala 56 křesel. Po letošních volbách náleží PDSH 68 poslaneckých mandátů.

Republikánská strana (PRSh)

PRSh je druhou stranou, která se zformovala do opozice proti Albánské straně práce; jejím předsedou se stal Sabri Godo. Strana je silně fragmentovaná a operovala ve stínu Demokratické strany. V roce 1994 se strana profilovala jako strana s jedním cílem – navrácení majetku konfiskovaného za Hoxhova režimu. Před volbami 2001 se účastnila koalice Unie pro vítězství. V roce 2005 byla v koalici s PDSH a získala 11 mandátů.

Nová demokratická strana (PD)

Strana byla založena pouze půl roku před volbami v roce 2001, ve kterých získala 6 mandátů. Jejím předsedou je Genz Pollo. PD vznikla z antiberishovské frakce v Demokratické straně, která nesouhlasila s bojkotem parlamentu. Ve volbách 2005 získala 4 mandáty v rámci Aliance za svobodu, spravedlnost a blahobyt.

Porovnání výsledků voleb z let 2005 a 2009

Tabulka: Složení Parlamentního shromáždění po volbách v roce 2005 a 2009

Politická strana	Výsledky voleb (v %)			Počet mandátů (Σ 140 křesel)		
	2005	2009	změna	2005	2009	změna
Demokratická strana	7,67	40,01	+32,34	56	68	+12
Socialistická strana	8,89	40,83	+31,97	42	65	+23
Aliance za svobodu, spravedlnost a blahobyt	33,46	-	-	18	-	-
Sociálně-demokratická strana Albánie	12,74	-	-	7	-	-
Socialistické hnutí pro integraci	8,40	4,81	-3,59	5	4	-1
Enviromentalistická agrární strana	6,56	2,10	-4,46	4	0	-3
Demokratická aliance	4,76	0,31	-4,45	3	0	-3
Strana sociální demokracie Albánie	4,25	0,69	-3,56	2	0	-2
Strana pro jednotu a lidská práva	4,13	1,18	-2,95	2	1	-1
Republikánská strana	-	2,10	-	(11) ³	1	-
Strana pokroku a práva	-	0,95	-	-	1	-
Nezávislí	-	0,04	-	1	0	-1

Zdroj: <http://www.parties-and-elections.de/albania.html>

³ V Alianci za svobodu, spravedlnost a blahobyt.

Tabulka: Stručný přehled parlamentních voleb 1991-2001

Politická strana	1991		1992		1996		1997		2001	
	%	křesel	%	křesel	%	křesel	%	křesel	%	křesel
PPSh	67,6	169								
PSSh			25,7	38	20,3	101	52,7	101	42	73
PRSh			3,11	1	5,70	3	2,41	1	37,1	46
PBKSH					5	2	2,3	3		
PLL					2,1	0	3,3	2		
PDSH	30	75	62,08	92	55,50	122	25,82	24 ⁴		
BLD										

Zdroj: KUBÁT, M. a kolektiv (2004). Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy. Praha:

EUROLEX BOHEMIA s.r.o, str. 35

⁴ PDSH získala 27 mandátů, tři přenechala lídrům Sociálně demokratické unie, Křesťanských demokratů, Strany demokratické unie.

Zdroje

CABADA, L. a kolektiv (2008). *Komparace polických systémů: nové demokracie střední a východní Evropy*. Praha: VŠE.

FIALA, P. a kolektiv (2002). *Politické strany ve střední a východní Evropě*. Brno: MPÚ.

KUBÁT, M. a kolektiv (2004). *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. Praha: EUROLEX BOHEMIA s.r.o.

<http://www.osce.org>

<http://electionguide.org>

<http://www.parties-and-elections.de>